

Sygn. akt IV CO 108/20

POSTANOWIENIE

Dnia 26 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 26 czerwca 2020 r.,
na skutek wystąpienia Sądu Rejonowego w T.
postanowieniem z dnia 16 kwietnia 2020 r.,
o przekazanie do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu
sprawy sygn. [...]
z powództwa Spółdzielni Mieszkaniowej w T.
przeciwko J. W.
o zapłatę,

**odmawia przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi
równorzędnemu na podstawie art. 44¹ k.p.c.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 16 kwietnia 2020 r. Sąd Rejonowy w T. powołując się na przepis art. 44¹ k.p.c., wystąpił do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu. W uzasadnieniu wskazał, że sędzia referent jest członkiem powodowej Spółdzielni Mieszkaniowej, co przez wzgląd na art. 1 i 3 ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze skutkuje wyłączeniem go z mocy prawa od rozpoznania sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wprowadzony z dniem 7 listopada 2019 r. przepis art. 44¹ k.p.c. (art. 1 pkt 14 w zw. z art. 17 pkt 1 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustawy, Dz. U. poz. 1469 ze zm.) swoim celem i funkcją odpowiada regulacji znanej w kodeksie postępowania karnego (art. 37).

Zgodnie z powołanym przepisem, Sąd Najwyższy może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z sądem występującym, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności względ na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego. W uzasadnieniu do projektu nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego wskazano, że względ na dobro wymiaru sprawiedliwości będzie uzasadniał zmianę na tej podstawie prawnej właściwości sądu, w tych wszystkich przypadkach, gdy ma miejsce zagrożenie dla postrzegania konkretnego sądu przez lokalną społeczność jako bezstronnego organu wymiaru sprawiedliwości (np. gdy uczestnikiem sprawy jest osoba należąca do lokalnych elit władzy lub biznesu, gdyż osoby takie zazwyczaj mają tak szerokie więzy oficjalne i towarzyskie, że lokalna społeczność przyjmuje za oczywiste istnienie tego rodzaju więzi również z sędziami i pracownikami sądu - niezależnie od sytuacji rzeczywistej; ponadto przesłanka dobra wymiaru sprawiedliwości, jako podstawa przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu wystąpi, gdy stroną będzie pracownik lub sędzia miejscowego sądu).

Na gruncie art. 37 k.p.k. Sąd Najwyższy wyjaśnił, iż przez pojęcie „dobra wymiaru sprawiedliwości” należy rozumieć w szczególności potrzebę ukształtowania w opinii społecznej przekonania o obiektywnym działaniu sądów i zachowaniu bezstronności w rozpoznaniu każdej sprawy (zob. postanowienia z dnia 14 czerwca 2018 r., III KO 54/18, nie publ., z dnia 25 lutego 2003 r., V KO 3/03, nie publ.), a także sytuację, w której mogą wystąpić okoliczności wpływające na swobodę orzekania lub stwarzające przekonanie o braku warunków do rozpoznania sprawy przez sąd miejscowo właściwy w sposób obiektywny (por. postanowienia z dnia 13 lutego 1982 r., IV KO 9/82, OSNKW 1982, nr 6, poz. 33, z dnia 19 grudnia 2006 r., II KO 68/06, OSNwSK 2006, nr 1, poz. 2493).

Wzgląd na dobro wymiaru sprawiedliwości uzasadnia więc zmianę właściwości sądu jedynie w wypadkach wyjątkowych i dlatego wskazany przepis nie upoważnia do rozszerzającej jego wykładni.

W uzasadnieniu wniosku o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, Sąd Rejonowy w T. powołuje się na okoliczności dotyczące sfery majątkowej wyłącznie sędziego referenta, z uwagi na jego członkostwo w powodowej Spółdzielni Mieszkaniowej. W związku z czym, sędzia referent może złożyć stosowne zawiadomienie do Sądu Rejonowego w T. (art. 51 k.p.c. w zw. z art. 52 § 2 k.p.c.) i ewentualnie uruchomić postępowanie, przewidziane w art. 48¹ k.c. (wprowadzony art. 1 pkt 18 powołanej noweli k.p.c.) w zw. z art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c. (względnie w art. 49 § 1 k.p.c.), które jako szczególne wyprzedza ogólną w tej materii procedurę uregulowaną w art. 44¹ k.p.c. Jakkolwiek sprawa została wniesiona przed 7 listopada 2019 r., jednak powołane przepisy k.p.c. w brzmieniu znowelizowanym mają zastosowanie na podstawie art. 9 ust. 2 tej noweli (wyłączenie dotyczy w tej materii jedynie art. 53¹ k.p.c. - art. 9 ust. 3 pkt 1). Okoliczność, że postanowieniem z dnia 9 stycznia 2020 r. Sąd Rejonowy w T. oddalił wniosek sędziego referenta o wyłączenie od orzekania w sprawie (k. 29; uzasadnienie postanowienia nie zostało sporządzone ze względu na jego niezaskarżalności), nie może stanowić skutecznej podstawy do zastosowania ogólnego przepisu art. 44¹ k.p.c. Przepis ten ma na względzie przeszkody dotyczące danego sądu jako organu wymiaru sprawiedliwości, a nie przeszkody odnoszące się do poszczególnego sędziego, gdyż w tym przypadku do rozwiązania zaistniałych wątpliwości służy, jak wspomniano wyżej, instytucja wyłączenia sędziego od orzekania w danej sprawie.

aj